

Martyna CIESIELSKA*

ZMIANY NA RYNKU PRACY WYWOŁANE PANDEMIĄ COVID-19

Zarys treści: Niniejszy artykuł zajmuje się problematyką zmieniającej się gwałtownie sytuacji na rynku pracy w czasach trwającej pandemii COVID-19. Już we wcześniejszych latach kryzysy dawały o sobie znać i wywoływały negatywne skutki. Pandemia COVID-19 została uznana za szok gospodarczy. Liczne obostrzenia z nią związane wpłynęły negatywnie na stan gospodarki wielu krajów. Do zaprzestania rozwijania się koronawirusa i nabycia odporności przez społeczeństwo podjęto działania farmaceutyczne w formie szczepień. Jednak głównym i jakże trudnym dla państw dotkniętych pandemią okazał się aspekt mający na celu zaprzestanie dalszego rozwijania się choroby, który polegał na wyłączeniu działalności danych branż. Zastosowane interwencje niosły ze sobą poważne konsekwencje dla rynku pracy oraz danych przedsiębiorstw. Celem artykułu jest przedstawienie zmian wywołanych pandemią COVID-19 na polskim rynku pracy. Dla przedstawienia istotnych wątków pracę podzielono na trzy części. Pierwsza z nich zajmuje się przedstawieniem i scharakteryzowaniem najważniejszych pojęć z nim związanych. Druga część została poświęcona na przedstawieniu gwałtownych zmian jakie pojawiły się z momentem wprowadzenia stanu zagrożenia epidemicznego, graficznym zobrazowaniu danych o przedsiębiorstwach w dobie pandemii, a także odniesiono się do trudnej sytuacji dla ludzi młodych, którzy poszukują pracy w tymże czasie. W podsumowaniu opisano odczucia autorki odnośnie trudnej sytuacji wśród przedsiębiorstw i ich pracowników, a także wyciągnięcie wniosków z przedstawionej i jakże trudnej dla społeczeństwa sytuacji.

Słowa kluczowe: rynek pracy, COVID-19, przedsiębiorstwa, młodzież.

---

* Studentka studiów II stopnia na kierunku Ekonomia, Studenckie Koło Ekonomii Społecznej, Wydział Nauk Ekonomicznych, Politechnika Koszalińska

Wprowadzenie

Pierwsze informacje dotyczące wystąpienia koronawirusa pojawiły się 31 grudnia 2019 roku, kiedy to na targu Huanan Seafood Wholesale Market w Wuhan wystąpiło kilka przypadków zarażenia się ciężkim zapaleniem płuc, którego pochodzenie było nieznane wśród społeczeństwa. Kiedy zauważono, że wirus bardzo szybko się rozprzestrzenia skłoniło to Światową Organizację Zdrowia (WHO) do podjęcia działań mających na celu ograniczenie przemieszczania się ludności. Dlatego 23 stycznia 2020 roku zamknięto chińskie miasto Wuhan wprowadzając zakaz opuszczania miasta oraz podróżowania do niego¹.

Pierwszym państwem, gdzie pojawił się przypadek koronawirusa w Europie była Francja, w Polsce natomiast pierwszy przypadek zarażenia się nowym koronawirusem miał miejsce w Zielonej Górze. Wraz ze wzrostem zachorowalności i rozprzestrzenianiem się choroby z dniem 10 marca 2020 roku wprowadzono w naszym kraju pierwsze obostrzenia, które dotyczyły odwołania imprez masowych². Pandemia Covid-19 spowodowała bardzo duży kryzys w historii całego świata. Jednym z sygnałów trudnej sytuacji na świecie okazał się spadek o 4,3% globalnego PKB w 2020 roku³, natomiast PKB per capita o około 3,6%⁴. Trudna sytuacja nie oszczędziła także Polski. Produkt krajowy brutto w 2020 roku wykazywał się tendencją spadkową (o 2,8%) w porównaniu do roku poprzedniego. Inflacja natomiast w 2020 roku wzrosła do poziomu 3,4% w stosunku do 2019 roku⁵. Sytuacja wywołana pandemią koronawirusa SARS-CoV-2 miała znaczący wpływ nie tylko na ciężką sytuację wśród społeczeństwa (liczne obostrzenia, wzrastająca liczba zachorowalności, lockdown czyli zakaz swobodnego przemieszczania się z powodu jakiegoś niebezpieczeństwa, w tym przypadku choroby Covid-19)⁶, ale także na zdarzenia występujące w gospodarce (zmiana trybu wykonywania pracy, zawieszanie działalności, przebranżawianie).

---

¹M. Ciotti, M. Ciccozzi, A. Terrinoni, W.C Jiang, C.B. Wang, S. Bernardini, "The COVID-19 pandemic" Critical reviews in clinical laboratory sciences, 2020, 57(6), s. 365.

²<https://www.medicover.pl/o-zdrowiu/pandemia-koronawirusa-na-swiecie-i-w-polsce-kalendarium,7252,n,192>, (20.12.2021).

³<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2020&start=2019>, (dostęp na dzień 27.07.2021).

⁴<https://www.ican.pl/b/globalne-pkb-na-rok-2021-i-2022---nowe-prognozy-banku-swiatowego/P1GpmRYiR>, (dostęp na dzień 27.07.2021).

⁵<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/wskazniki-cen/wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych-pot-inflacja-/roczne-wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych/> (stan na dzień 27.07.2021).

⁶<https://dictionary.cambridge.org/pl/dictionary/english/lockdown>.

Wiele osób utrzymujących się na rynku pracy będący pod wpływem pandemii Covid-19 przeniosło swoją pracę do trybu tzw. „home office” (jest to system wykonywania pracy w domu, w formie zdalnej. Polega ona na dokonywaniu obowiązków zawodowych ze swojego miejsca zamieszkania)⁷. Obecnie pandemia koronawirusa budzi strach i lęk wśród społeczeństwa i niesie za sobą definitywnie ogromne skutki wywołane choćby likwidacją przedsiębiorstw czy utratą zdrowia wśród populacji. Kiedy tylko nastąpiła możliwość przemieszczania się do innych miejsc wzrosła tym samym obawa przed przenoszeniem się chorób wśród ludności. Jednak COVID-19 nie jest jedyną chorobą jaka przytrafiła się w historii.

Tabela 1. Rodzaje pandemii na świecie

Rok powstania	Pandemia	Liczba zgonów
165-180	Zaraza Antoninów	5 mln
1347-1351	Czarna Śmierć	25 mln
1520-1979	Ospa Prawdziwa	56 mln
1665-1666	Wielka Zaraza w Londynie	100 tys.
1918-1920	Hiszpanka	40-50 mln
1957-1958	Grypa Azjatycka	1-2 mln
1968-1970	Grypa Hong Kong	1-4 mln
1977-1978	Rosyjska Grypa	1 mln
2002-2003	SARS	800
2009-2010	Świńska Grypa	284,5 tys.
2014-2016	EBOLA	11,3 tys.
1817-2018	Cholera	1 mln
1981 – nieopanowana	HIV/AIDS	35 mln
2015 – nieopanowana	MERS	858
2019 – nieopanowana	COVID-19	5,41 mln (stan na dzień 29.12.2021)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej www.medicover.pl

Poprzez globalizację, a z nią wzrost swobody przemieszczania się rośnie liczba przenoszenia się wirusów na nowe kontynenty. Jednocześnie jest szerszy i łatwiej dostępny pakiet medyczny, który niesie ze sobą rodzaje szczepień oraz leków, które choć w minimalnym stopniu będą tarczą chroniącą ludzkie zdrowie i życie⁸.

⁷<https://www.karierawfinansach.pl/baza-wiedzy/slownik-pojec/home-office-co-to-znaczy-home-office>.

⁸<https://www.medicover.pl/o-zdrowiu/historia-pandemii-na-swiecie-koronawirus-sars-cov-2-na-tle-innych-pandemii,6788,n,168>.

Celem artykułu jest przedstawienie zmieniającej się sytuacji na rynku pracy w trakcie i okresie popandemicznym wywołanym przez Covid-19. Uzasadnieniem wyboru tematu pracy jest przede wszystkim chęć opracowania oraz zinterpretowania danych z zakresu rynku pracy, ale i indywidualne zainteresowanie tematem. Okres trwającej pandemii na nowo pokazują jaką siłą muszą wykazać się przedsiębiorstwa, by pozostać na rynku oraz to, że różne branże narażone są na elastyczność i dostosowywanie się do zmian wywołanych przez trwającą pandemię. Wprowadzane restrykcje, lockdowny, ludzkie cierpienia, obawy przed każdym, nowym dniem piszą nową historię dla otaczającej rzeczywistości. Trudno jest się pogodzić z faktem, że z dnia na dzień człowiek jest zdolny stracić wszystko co cenne. Przedstawione wprowadzenie pozwala na dogłębne zapoznanie się z poruszonym i jakże trudnym tematem jakim jest pandemia Covid-19 – jej początki powstania, a także przedstawienie innych, trudnych do opanowania chorób. Dalsza część pracy została poświęcona na scharakteryzowaniu rynku pracy, jej podmiotów oraz nowych trendów i wyzwań w trudnym dla świata czasie. W drugim rozdziale zostały omówione i przedstawione graficznie zmiany na polskim rynku pracy. Dla jednych był to czas radości, innych natomiast doprowadzał do stanu rozpaczy i smutku. Całość obserwacji i przedstawionych danych została zebrana i omówiona w rozdziale podsumowującym, który stanowi zbiór konkluzji i przemyśleń autorki.

Charakterystyka rynku pracy

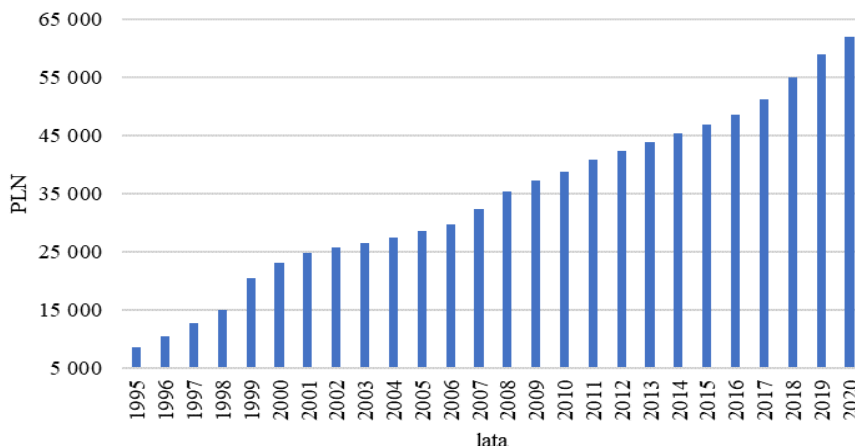
Rynek pracy uważany jest za miejsce, w którym dokonywane są różnego rodzaju transakcje, które dotyczą wymiany usług pracy pomiędzy pracownikami a pracodawcami. Przy zawieraniu tychże transakcji zostają ustalone pewne warunki i to na ich zasadach zostaje dokonywana wymiana. W głównej mierze jest to cena za usługi, tj. płaca⁹. W gospodarce istnieje kilka innych rynków są to m.in. rynek kapitałowy, rynek pieniężny oraz rynek produktów. Na każdym z nich występują zarówno nabywcy jak i sprzedawcy, są to niezbędne podmioty, bez których nie dojdzie do wymiany. Nabywcami na rynku pracy nazywani są pracodawcy, zaś sprzedawcami są pracownicy. To pracownicy na rynku pracy świadczą swoje usługi do pracy tzn. usługi siły roboczej, natomiast pracodawcy postulują chęć zatrudnienia pracowników. Stronę podażową na rynku pracy reprezentują pracownicy, zaś stroną popytową są pracodawcy, ponieważ to oni zgłaszają zapotrzebowanie na nową siłę roboczą jaką jest pracownik. Pracodawcy nie kryją swojego zainteresowania do pracowników o wysokich kwalifikacjach

---

⁹R.G. Ehrenberg, R.S. Smith, *“Modern labour economics theory and public”*, Wyd. Routledge Member of the Taylor and Francis Group, 2011, Edycja 11, s. 32.

czy umiejętnościach jakie posiadają. Posiadany kapitał ludzki przez podmioty świadczące pracę są ważne, ale najważniejszym aspektem jest usługa pracy, jaką pracownicy są skłonni przekazać pracodawcy. Świadcząc pracę, pracownik nie traci swych umiejętności czy kwalifikacji. Wręcz przeciwnie, są one skłonni do ich rozwijania i pogłębiania swej wiedzy. Podstawowym składnikiem dochodów pracowników za wykonaną pracę jest płaca.

Wykres 1. Przeciętne wynagrodzenie w Polsce w latach 1995-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej www.zus.pl

Definiując to pojęcie można stwierdzić, że jest to cena za pracę, bądź cena za siłę roboczą jaką przekazuję pracownik, która jest jednym z czynników produkcji. Inna definicja płacy oznacza zapłatę, jaką daje przedsiębiorstwo w zamian za jego pracę¹⁰. Pracownicy są skłonni podjąć pracę u tych pracodawców, gdzie wynagrodzenie za pracę będzie dla nich najbardziej satysfakcjonujące. Jednak wyższe płace niosą za sobą wyższe koszty dla pracodawcy, dlatego niechętnie podnoszą oni wynagrodzenia. W praktyce należy rozróżniać dwa pojęcia związane z płacą, a dokładniej chodzi o płacę nominalną i realną. Płaca nominalna to kwota pieniędzy wyrażona w pewnej walucie (np. w złotych), jaką pracownik otrzyma z tytułu przepracowania pewnego okresu, np. miesiąca. Płaca realna jest to płaca, która wyrażona jest w ilości produktów, które może zakupić za płacę nominalną. Za przykład warto podać sytuację, kiedy pracownik pracując przy produkcji płaszczy. Ich cena może

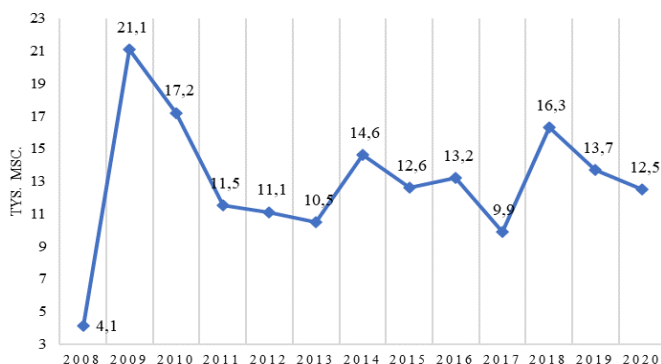
¹⁰Z. Sekuła, „Struktury wynagradzania pracowników”, Wolters Kluwer Polska, 2021, s. 15.

wynosić około 200 zł, natomiast płaca nominalna wynosi przykładowo 4000 zł/mc. Można stwierdzić, że pracownik zarabia na miesiąc ekwiwalent 20 płaszczy¹¹.

Rynek pracy w dobie trwającej pandemii Covid-19

Pandemia Covid-19 jednoznacznie przyczyniła się do gwałtownych zmian na rynku pracy. W bardzo znaczący sposób dotknęła ona wielu pracowników, którzy z jej powodu stracili pracę, tracąc przy tym dochody i stabilizację życiową. Obecny kryzys niesie za sobą rosnący niepokój zarówno dla przedsiębiorców jak i pracowników, którzy obawiają się o swoją pozycję na rynku. W wielu przedsiębiorstwach uzyskiwane przychody nie pokrywały koszty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, dlatego wiele firm zdecydowało się na częściową bądź całkowitą upadłość.

Wykres 2. Liczba zlikwidowanych przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej www.stat.gov.pl

Wielu przedsiębiorców borykało się z zawieszeniem swojej działalności poprzez wysokie koszty i formalności jakie musiały ponieść.

Jednakże zdarzają się sytuacje, w której przedsiębiorca na utworzenie działalności otrzymał dotację z Funduszu Pracy, przy czym chciałby zlikwidować firmę przed upływem 12 miesięcy zobowiązuje to jego do zwrotu otrzymanych świadczeń pieniężnych wraz z odsetkami liczonych od dnia otrzymania

¹¹E. Kryńska, E. Kwiatkowski, „Podstawy wiedzy o rynku pracy”, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2013, s. 11-14.

wsparcia¹². To jeden z kilku powodów, dlaczego przedsiębiorstwa niechętnie likwidują działalność. Skutecznym dla nich sposobem na poradzenie sobie z przetrwaniem trudnego czasu było przebranzowienie się przedsiębiorstw. To zjawisko może przyjąć kilka form. Jedną z nich dotyczy przeniesienia bieżącej działalności z offline, czyli pracy stacjonarnej do online (pracy przy wykorzystaniu Internetu). Kolejną szansą według przedsiębiorców do utrzymania się na rynku jest przejście na umowy francyzyzowe (typy umów, które regulowane są pomiędzy dawcą francyzy, czyli francyzyzodawcą, a osobą z niej korzystającą tj. francyzyzobiorcą. Takie umowy pomagają rozwinąć biznes przy wsparciu doświadczonego partnera)¹³.

Tabela 2. Oferty pracy w poszczególnych zawodach

Zawód	Liczba ofert w lipcu		Zmiana procentowa r/r
	2020	2021	
Dyrektor finansowy	38	34	-11%
Główny księgowy	468	317	-32%
Księgowy	2125	2109	-1%
Specjalista ds. marketingu	615	842	37%
Specjalista ds. e-commerce	143	189	25%
Radca prawny	167	220	32%
Doradca podatkowy	18	11	-39%
HR Business Partner	55	149	171%
Specjalista ds. HR	134	233	74%
Rekruter	195	438	125%
Programista	1152	1726	50%
Specjalista ds. cyberbezpieczeństwa	6	8	33%
Administrator IT	138	279	102%
Lekarz	672	845	26%
Salowa	123	98	-20%
Pielęgniarka	835	850	2%
Magazynier	5477	6571	20%
Kierowca	11105	11037	-1%
Kasjer/sprzedawca	8464	10249	21%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ze strony internetowej www.grantthornton.pl

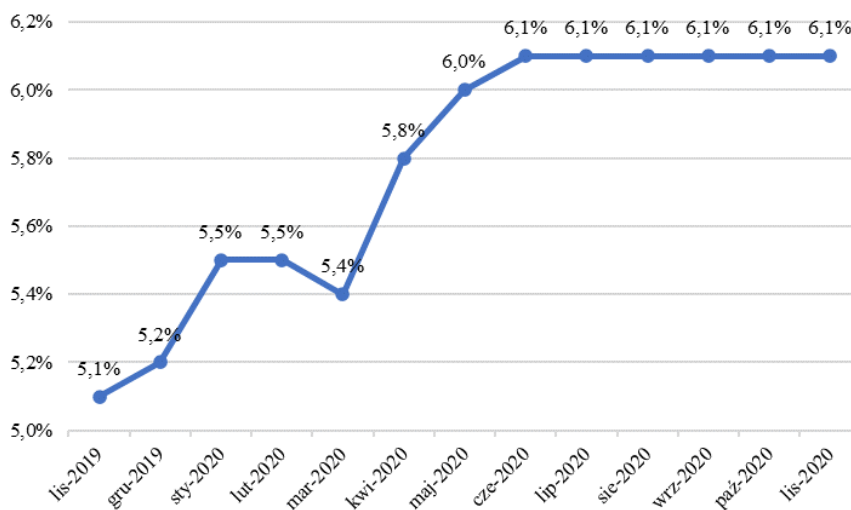
¹²<https://www.gofin.pl/firma/17,2,306,194970,likwidacja-firmy-otwartej-za-dotacje.html> (19.12.2019).

¹³<https://www.infor.pl/prawo/umowy/umowy-w-firmie/4552462,Umowa-francyzowa-najwazniejsze-elementy.html>, (21.04.2021).

Firmy, które poradziły sobie z pandemią to przedsiębiorstwa, które dostarczają swoim klientom produkty materialne, np. firmy doradcze, ubezpieczeniowe, a także bankowość¹⁴. Niezaprzeczalny jest fakt, że wraz ze wzrostem firm pracujących przez Internet wzrósł popyt na zawody z branży IT i HR.

Najtrudniejszą sytuacją dla całego społeczeństwa był okres wprowadzania licznych ograniczeń. Najbardziej odczuwalny czas pandemii w 2020 roku okazał się okres od marca do czerwca. Przekładało się to m.in. na wzrost stopy bezrobocia w Polsce¹⁵.

Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce w okresie listopad 2019 – listopad 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z raportu PARP, „Rynek pracy, edukacja, kompetencje – Aktualne trendy i wyniki badań” (grudzień 2020).

Stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce na koniec listopada 2020 roku wynosiła 6,1%. Zauważalny jest fakt, że ta sytuacja utrzymywała się na tym samym poziomie od ponad pół roku (od czerwca do listopada). Najniższą wartość odnotowano w marcu 2020 roku (5,4%). I od tego czasu wartość ta uległa wzrostowi aż do czerwca. To właśnie w marcu wprowadzono stan zagrożenia

¹⁴<https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/8241548,przebranzowanie-lockdown-koronawirus-mpomoc-dla-firm.html>, (10.09.2021).

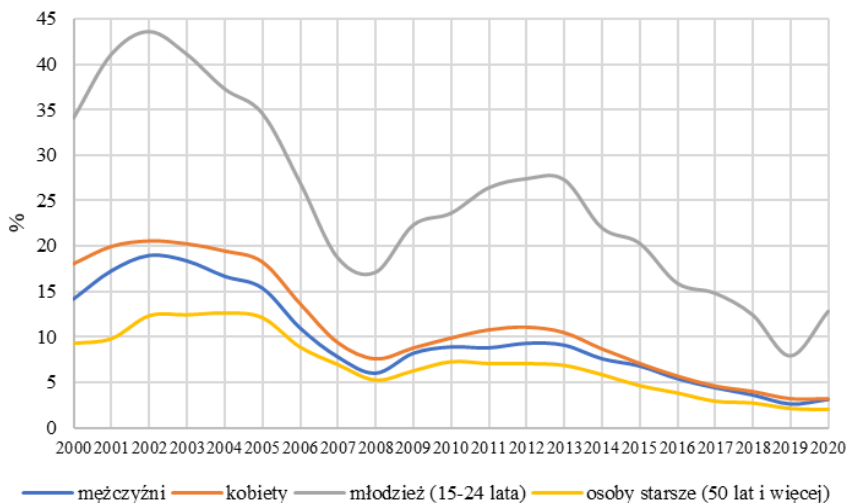
¹⁵M. Adamowicz, “COVID-19 Pandemic as a Change Factor in the Labour Market in Poland”, Sustainability, 2022, 14(15), 9197, s. 50.

epidemicznego. Od 12 marca 2020 roku zawieszona została nauka w trybie stacjonarnym, ograniczenie funkcjonowania galerii handlowych, w restauracjach wprowadzono tylko i wyłącznie możliwość dostarczania jedzenia na wynos.

Dzięki badaniom przeprowadzonym przez PwC, Well.hr przy współpracy z Absolvent Consulting wśród studentów i absolwentów uczelni wyższych stwierdzono, że zdaniem ponad 48% młodych Polaków pandemia Covid-19 wywołała negatywne skutki, przy czym zminimalizowała ich szanse do wejścia na rynek pracy. Jednak to nie wpłynęło negatywnie na poszukiwanie pracy wśród młodego społeczeństwa. W czasie lockdownów Polacy wykorzystywali swój czas w bardzo efektywny sposób. Brali udział w internetowych kursach czy szkoleniach. Można stwierdzić, że młodzi ludzie wykazywali się dużą motywacją i chęcią podjęcia nowych wyzwań¹⁶.

Wykres 4. Stopa bezrobocia wg BAEL

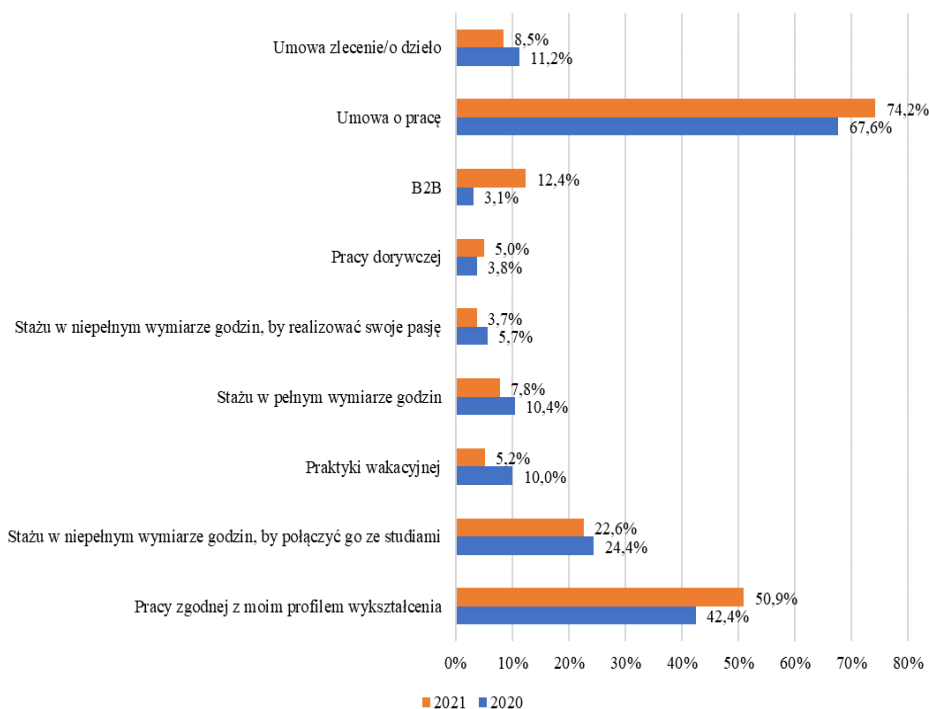
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony www.stat.gov.pl

Młode społeczeństwo jest ważnym elementem na rynku pracy, ponieważ to oni tworzą przyszłość i poprzez swoje młode i świeże pomysły potrafią wprowadzić wiele w dane przedsiębiorstwo, wykazując się przy tym swoją kreatywnością, która w dzisiejszych czasach jest bardzo ważna. Jednak to oni

¹⁶<https://biurokarier.amu.edu.pl/blog/blog-wpisy/mlodzi-na-ryнку-pracy-stan-po-pandemii-w-zarysie>, (30.12.2021).

charakteryzują się najtrudniejszą sytuacją na rynku pracy¹⁷. Mimo tego, że sytuacja ludzi młodych w poszukiwaniu pracy jest niestabilna rosną ich oczekiwania, jeśli chodzi o wynagrodzenia. Obecnie szacują oni płace odpowiednio ich satysfakcjonującą na poziomie 4500 zł. Młodzież mając szerokie możliwości w dzisiejszych czasach dogłębnie sprawdzają swoich przyszłych pracodawców. Ważnym aspektem w tej dziedzinie jest opinia swoich znajomych o danej firmie¹⁸.

Wykres 5. Preferencje młodych w poszukiwaniu pracy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań przeprowadzonych przez PwC, Well.hr i Absolvent Consulting „Młodzi Polacy na rynku pracy 2021”, (05.2021).

¹⁷International Labour Organization, ILO Monitor: “COVID-19 and the World of Work. Updated estimates and analysis. Int Labour Organ”, 2020, s. 20.

¹⁸S. Tsurugano, M. Nishikitani, M. Inoue, E. Yano, “Impact of the COVID-19 pandemic on working students: Results from the Labour Force Survey and the student lifestyle survey”, Journal of Occupational Health, 2021, 63(1), e12209, s. 23.

Ważne jest dla nich także urozmaicony pakiet świadczeń oraz benefitów. Zaletą według nich jest aktywne docieranie do pracownika np. w formie prowadzonych szkoleń, warsztatów, spotkań oraz to by mogli wykonywać taką pracę, która jest ich pasją.

Podsumowanie

Pandemia koronawirusa wpłynęła negatywnie na sytuację nie tylko gospodarczą, polityczną ale także dotknęła każdego z osobna w przeróżny sposób. Jednym odebrała to co najważniejsze – zdrowie i poczucie bezpieczeństwa, innych dotknęła jeszcze bardziej odbierając najbliższe osoby, kolejni ludzie utracili pracę i poczucie stabilizacji natomiast w innych przypadkach zmusiła ona do zawieszenia bądź całkowitej likwidacji przedsiębiorstw. Niezaprzeczalny jest fakt, że każda osoba doświadczyła konsekwencji płynących z wybuchu pandemii.

Przeprowadzone obserwacje pozwalają na wyciągnięcie następujących wniosków:

1. Covid-19 to silny szok epidemiczny, który wpłynął na sytuację nie tylko społeczną, ale i ekonomiczną gospodarek.
2. Liczne restrykcje wywołały spowolnienie, a czasem całkowite zatrzymanie produkcji i konsumpcji w gospodarce.
3. Covid-19 najbardziej dotknął branżę usługową m.in. turystykę, handel detaliczny, a także działalność związaną z rozrywką. Wraz z restrykcjami pojawiały się coraz większe problemy dla tychże branż.
4. Zmiany na rynku pracy przełożyły się głównie na wzrost bezrobocia z naciskiem na ludzi młodych.
5. W pewnym stopniu zakłócone zostały relacje pomiędzy pracownikiem a pracodawcom.
6. Pojawienie się zjawiska histerezy, które dotyczy długookresowego bezrobocia wywołanego na skutek szoku Covid-19.
7. Przedsiębiorstwa z obawy o swoją pozycję zaczęły zatrudniać mniejszą liczbę pracowników lub zaczęły stawiać na zmniejszenie wymiaru godzin do przepracowania.

Bibliografia

1. Adamowicz M., "COVID-19 Pandemic as a Change Factor in the Labour Market in Poland", *Sustainability*, 2022, 14(15), 9197, s. 50.
2. Ciotti M., Ciccozzi M., Terrinoni A., Jiang W.C., Wang C.B., Bernardini S., "The COVID-19 pandemic", *Critical reviews in clinical laboratory sciences*, 2020, 57(6), s. 365.
3. Ehrenberg R.G., Smith R.S., "Modern labour economics theory and public", Wyd. Routledge Member of the Taylor and Francis Group, 2021, Edycja 1, s. 32.
4. International Labour Organization, ILO Monitor: "COVID-19 and the World of Work. Updated estimates and analysis. *Int Labour Organ*", 2020, s. 20.
5. Kryńska E., Kwiatkowski E., „Podstawy wiedzy o rynku pracy”, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2013, s. 11-14.
6. Sekuła Z., „Struktury wynagradzania pracowników”, Wolters Kluwer Polska, 2021, s. 15.
7. Tsurugano S., Nishikitani M., Inoue M., Yano E., "Impact of the COVID-19 pandemic on working students: Results from the Labour Force Survey and the student lifestyle survey", *Journal of Occupational Health*, 2021, 63(1), e12209, s. 23.
8. <https://www.medicover.pl/o-zdrowiu/pandemia-koronawirusa-na-swiecie-i-w-polsce-kalendarium,7252,n,192>, (20.12.2021).
9. <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?end=2020&start=2019>, (dostęp na dzień 27.07.2021).
10. <https://www.ican.pl/b/globalne-pkb-na-rok-2021-i-2022---nowe-prognozy-banku-swiatowego/P1GpmRYiR>, (dostęp na dzień 27.07.2021).
11. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/wskazniki-cen/wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych-pot-inflacja-roczne-wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych/>, (stan na dzień 27.07.2021).
12. <https://dictionary.cambridge.org/pl/dictionary/english/lockdown>.
13. <https://www.karierawfinansach.pl/baza-wiedzy/slownik-pojec/home-office-co-to-znaczy-home-office>.
14. <https://www.medicover.pl/o-zdrowiu/historia-pandemii-na-swiecie-koronawirus-sars-cov-2-na-tle-innych-pandemii,6788,n,168>.
15. <https://www.gofin.pl/firma/17,2,306,194970,likwidacja-firmy-otwartej-za-dotacje.html>, (19.12.2019).
16. <https://www.infor.pl/prawo/umowy/umowy-w-firmie/4552462,Umowa-franczyzowa-najwazniejsze-elementy.html>, (21.04.2021).
17. <https://www.gazetaprawna.pl/artykuly/8241548,przebranzowienie-lockdown-koronawirus-msp-pomoc-dla-firm.html>, (10.09.2021).
18. <https://biurokarier.amu.edu.pl/blog/blog-wpisy/mlodzi-na-rynku-pracy-stand-pandemii-w-zarysie> (30.12.2021).

LABOUR MARKET IN POST-PANDEMIC TIMES

Outline of content: This article deals with the rapidly changing situation on the labor market during the ongoing COVID-19 pandemic. In earlier years, crises made themselves felt and had negative effects. COVID-19 was considered an economic shock that took its toll on the economy of many countries, and above all on their labor markets. Pharmaceutical measures in the form of vaccination have been undertaken until the development of the coronavirus ceases and the public acquires immunity. However, the main and very difficult aspect for the countries affected by the pandemic turned out to be the aspect of stopping the further spread of the disease, which consisted in shutting down the activities of the industries concerned. The applied interventions had serious consequences for the labor market and the enterprises concerned. The aim of the article is to present the changes caused by the COVID-19 pandemic on the Polish labor market. In order to present the essential themes, the work was divided into three parts. The first one deals with the presentation and characterization of the most important concepts related to it. The second part was devoted to the presentation of the sudden changes that occurred with the introduction of the epidemic threat, graphical presentation of data on enterprises in the pandemic era, and also referred to the difficult situation for young people who are looking for a job at that time. The summary describes the author's feelings regarding the actions to eliminate the difficult situation among enterprises and their employees, as well as drawing conclusions from the presented and very difficult situation for society.

Keywords: labor market, COVID-19, companies, young people.